

Zofia Zasacka
Instytut Książki i Czytelnictwa, Biblioteka Narodowa

Gimnazjali czytelnicy książek i ich wybory lekturowe

Streszczenie: *Artykuł oparty jest o wyniki badania sondażowego zrealizowanego w maju 2010 r., na próbie obejmującej 70 gimnazjów, stanowiącej ogólnopolską reprezentację uczniów kończących obowiązkowy etap edukacji. Celem badania było opisanie miejsca i funkcji lektury książkowej dorastającej młodzieży, aktywności, wyborów i preferencji lekturowych nastolatków i ich społeczno-demograficznego zróżnicowania. W artykule zaprezentowano najważniejsze wyniki mówiące o aktywności czytelniczej gimnazjalistów oraz ich wybory lekturowe dokonywane w czasie wolnym. Wyniki prezentowanego badania pozwoliły wyróżnić wspólny obszar doświadczeń symbolicznych powstałych w wyniku spontanicznej lektury. Wskazały na związki między lekturami w czasie wolnym nastolatków a literaturą popularną oraz trendami we współczesnej literaturze przeznaczonej dla młodzieży.*

Słowa kluczowe: *czytelnictwo, gimnazjum, wybory czytelnicze, badania czytelnicze,*

Praktyki i wybory lekturowe nastolatków należy rozpatrywać z perspektywy dwóch społecznych sytuacji komunikacji czytelniczej, w jakiej odbywa się proces lektury. Jest to, ujęta w ramy instytucjonalne, sytuacja szkolnego przymusu lekturowego oraz odbywająca się w ramach swobodnego wyboru — sytuacja czytelnicza w czasie wolnym. Druga sytuacja czytelnicza, której nie determinuje obowiązek instytucjonalny, pozwala mieć wgląd w autentyczne potrzeby i motywacje czytelnicze młodzieży, oczekiwania i zainteresowania związane z lekturą oraz faktyczne możliwości ich zaspokojenia. Czytanie w czasie wolnym, w większym stopniu niż czytanie z obowiązku szkolnego, zależy od wpływu środowiska społecznego młodzieży. Istotne są realizowane w nim wzory kulturowe uczestnictwa w kulturze, w szczególności związane z obecnością lektury książkowej w codziennym życiu rodziny nastolatków. Znaczenie mają też rozwijane przez rodzinę aspiracje edukacyjne, sprzyjające im odpowiednie zasoby, jak np. posiadany księgozbiór.

Dla młodzieży w okresie dorastania coraz ważniejsze funkcje pełni przynależność do grup rówieśniczych, często decyduje o tożsamości nastolatka, który poszukuje swojego miejsca w świecie społecznym, grup odniesienia, „ważnych Innych”. Jeśli w grupach rówieśniczych obecne są praktyki lekturowe, możliwa jest wymiana symboliczna oparta na wspólnych lekturach, a nawet budowanie na niej prestiżu w grupie. Z kolei spójność grupy może być osiągnięta dzięki dzielnym gustom i preferencjom, w tym wypadku czytelniczym.

Praktyki czytelnicze czasu wolnego młodzieży określają też współczesne trendy kulturowe, oferta wydawnicza, szczególnie przeznaczona dla nastoletniego czytelnika, promocja bestsellerów itp. Ważnym kontekstem jest dostęp do książek, zarówno w obiegu społecznym (wymiana), jak i poprzez biblioteki, możliwości zakupu, czytania w Internecie. Istotnym czynnikiem wpływającym na czytanie młodzieży poza szkolnym obowiązkiem jest ilość czasu pozostawionego jej do dyspozycji.

Wybory i preferencje lekturowe, wartości przypisywane udanej lekturze wskazują na to, czym jest czytanie dla nastoletnich czytelników, czego od niego oczekują, jaką

funkcję w ich życiu pełni, co dostarcza im przyjemności z lektury. W niniejszym artykule chciałabym zaprezentować przede wszystkim samodzielne wybory lekturowe polskich gimnazjalistów oraz wskazać na najważniejsze środowiskowe uwarunkowania owych wyborów, szczególnie zróżnicowanie zależne od płci i miejsca zamieszkania nastoletnich czytelników.

W pracy wykorzystuję wyniki najnowszego ogólnopolskiego badania sondażowego czytelnictwa gimnazjalistów zrealizowanego w maju 2010 r. na reprezentatywnej próbie 15–16-latków z 70 szkół gimnazjalnych z całej Polski. Ankietę audytoryjną wypełniło 1472 uczniów trzecich klas gimnazjalnych¹. Prezentowane tu badanie miało na celu prześledzenie czytelniczych doświadczeń młodzieży kończącej obowiązkowy etap nauczania. Przedmiotem sondażu były następujące zagadnienia: postawy gimnazjalistów wobec czytania książek; aktywność, intensywność czytelnicza (mierzona liczbą czytanych książek); książkowe wybory lekturowe dokonywane w ramach obowiązku szkolnego i w czasie wolnym; preferencje lekturowe (lektury lubiane i polecane); wartości przypisywane satysfakcjonującej lekturze; praktyki czytelnicze w Internecie; społeczny obieg książek czytanych przez nastolatki oraz najważniejsze sposoby pozyskiwania czytanych książek.

Aktywność i intensywność czytania w czasie wolnym

68% polskich 15-latków przyznało się do czytania książek poza obowiązkiem szkolnym w trzeciej klasie gimnazjum. Obserwując praktyki czytelnicze gimnazjalistów, zauważamy, że najsilniej aktywność czytelniczą w ramach obowiązku szkolnego i poza nim różnicuje płeć. 81% dziewcząt zadeklarowało, że czytało książki z własnego wyboru w ciągu ostatnich 8 miesięcy od realizacji badania, wśród chłopców — tylko 56%, co daje różnicę aż 25 punktów procentowych. Czytanie w czasie wolnym jest też uwarunkowane miejscem zamieszkania ucznia: częściej sięga po lekturę młodzież mieszkająca w miastach, szczególnie dużych, rzadziej młodzież mieszkająca na wsi. Badanie wskazało na różnicę 15 punktów procentowych na korzyść dużych miast (62% na wsi, 78% w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców), jeszcze większa różnica występuje, kiedy określamy, gdzie znajduje się szkoła badanego ucznia. Wśród uczniów ze szkół wiejskich tylko 59% sięgnęło po książkę z własnej woli, również poniżej średniej znaleźli się uczniowie ze szkół z małych miasteczek (65%), zrobiło to natomiast aż 80% uczniów ze szkół z największych miast (powyżej pół miliona mieszkańców). Widoczne są duże różnice w aktywności czytelniczej gimnazjalistów. Istnieje grupa (14%) nastolatki, która na końcu obowiązkowej ogólnokształcącej szkoły funkcjonuje bez lektury książkowej zalecanej w ramach szkolnego obowiązku i tej z własnego wyboru. W grupie nieczytających książek było aż 23% wszystkich chłopców, a tylko 4% dziewcząt. Dziewczęta w porównaniu z chłopcami czytają też więcej książek, przeczytanie tylko jednej książki zadeklarował co dziesiąty czytający w wolnym czasie chłopiec, a tylko 4% dziewcząt, wśród czytających najintensywniej, powyżej 10 pozycji w okresie objętym badaniem, było 39% czytających dziewcząt, a tylko 24% czytających chłopców.

¹ Badanie było zrealizowane (przy współpracy z CBOS-em) w ramach projektu badawczego „Czytelnictwo młodzieży polskiej — wspólnota symboliczna i społeczne dystanse”, finansowanego przez MNiSW. W badaniu uczestniczyło 748 chłopców, co stanowiło 51% ogółu, oraz 724 dziewcząt — 49% ogółu; 40% uczniów mieszkało na wsi i 60% w miastach (17% w miastach poniżej 20 000 mieszkańców; 19% w miastach od 20 000 do 100 000 mieszkańców, 18% w miastach od 100 000 do 500 000 mieszkańców, 6% w miastach powyżej 500 000 mieszkańców).

Spontaniczne wybory lekturowe gimnazjalistów: romans z wampirem, fantastyczna wyprawa, problemy dorastania, dramat narkomana

Spontaniczne wybory lekturowe i książki najchętniej czytane przez nastolatków przynależą przede wszystkim do dwóch nurtów literatury, które to z kolei świadczą o dwóch dominujących sposobach czytania. Należy tu odnotować, że nastoletni czytelnicy, a szczególnie ci, którzy dużo czytają, wybierają książki z różnych nurtów. Pierwszy nurt to literatura fantastyczna dwóch typów: w pierwszym rzędzie najbardziej poczytna, przeznaczona dla nastoletniego czytelnika, oraz bardzo urozmaicona fantastyka dla dorosłych (która obejmuje różne jej odmiany: fantasy, science-fiction, horror).

Fantastyka dla nastolatków to specjalnie wyróżniona część literatury fantastycznej i przygodowej, która od czasu sukcesu czytelniczego cyklu powieści Joanne K. Rowling jest coraz liczniej reprezentowana na międzynarodowym rynku książki, na którym promowane są kolejne bestsellery. Obserwując tę grupę powieści, należy wskazać, że jest to hit czytelniczy popularny kolejny sezon². Przyczynił się on do powstania mody na czytanie opowieści, w których pojawiają się wampiry, ludzie nieśmiertelni, rody i społeczności wkraczające w życie nastolatków mających z nimi romanse itp. Hitem tym, przebijającym swoją popularnością wszystkie inne utwory czytane przez młodzież, był cykl powieści-thrillerów o losach romansu nastolatki z przystojnym wampirem (*Zmierzch, Księżyc w nowiu, Zaćmienie, Przed świtem*) autorstwa Stephenie Meyer. Książki Meyer znajdują się na pierwszym miejscu rankingu czytelniczego utworów najbardziej lubianych. Co piąty czytający w czasie wolnym gimnazjalista i aż 15% ogółu gimnazjalistów sięgnęło po jej powieści! Saga *Zmierzch* to ulubiona lektura przede wszystkim nastolatka, które odczytują ją jako rzecz o prawdziwej (choć z przeszkodami) miłości. Identyfikują się z nastoletnimi bohaterkami (*każda by chciała to przeżyć*), wciąga ich thrillerowa akcja. Powieść o wampirach zainteresowała czytelników ze wszystkich środowisk, stanowiąc przykład popularnej literatury fantastycznej, która potrafiła dotrzeć nawet na wieś i do małych miasteczek. To właśnie za przyczyną książek Meyer i podobnych powieści literatura fantastyczna dla młodzieży stała się najpoczytniejszym typem książek. Wyróżniona na potrzeby tego badania grupa książek, w których wampiry (śmiertelne i nieśmiertelne), wilkołaki, nieśmiertelni ludzie, duchy, strzygi, mieszańcy człowieka i anioła etc. występowały obok nastoletnich, realistycznych postaci literackich, była czytana przez 6% ogółu gimnazjalistów, a przez 9% czytających dla przyjemności. Najpoczytniejsze, tzn. zyskujące po kilkunastu lub kilku czytelników, były następujące powieści: *Pośredniczka*, *Liceum Avalon*, *Dziewiąty klucz* Meg Cabot; *Wampiry z Morganville* Rachel Caine; *Pamiętniki wampirów* (kolejne księgi) Lisy Jane Smith; cykl powieści *Dom Nocy* P.C. Cast i Kristiny Cast; z serii *Dary Anioła* powieści *Miasto Kości*, *Miasto Popiołów* Cassandry Clare, *Szeptem* Becci Fitzpatrick, *Akademia Wampirów* (kolejne tomy) Michelle Mead, *Wampir z przypadku* Kseni Basztowej, *Ever* Alyson Noël.

² ZASACKA Z. *Nastoletni czytelnicy — podobieństwa i dystanse. Raport z badań czytelnictwa gimnazjalistów Elbląga i powiatu elbląskiego* [Dokument elektroniczny]. Elbląg: Biblioteka Elbląska im. C. Norwida, 2009. ISBN 978-83-61282.

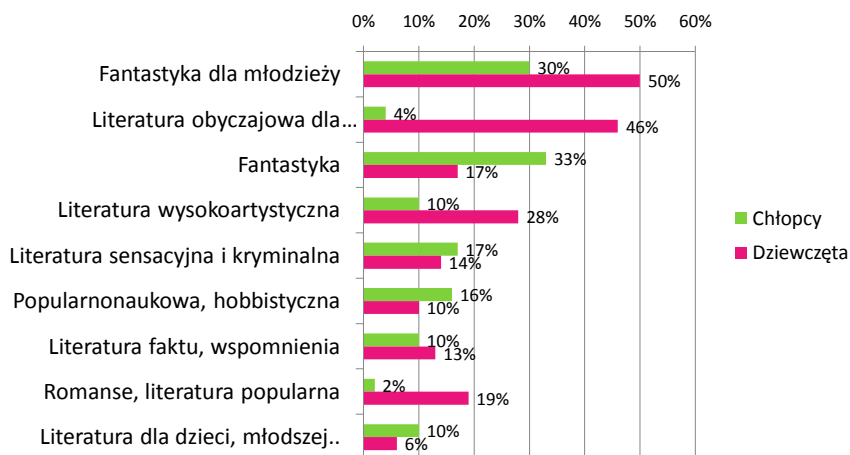
: Wykres 1: Typy książek najpoczytniejszych wśród polskich gimnazjalistów N=100%¹=1472

Wykres oparty o badania własne autorki

Nastoletni czytelnicy sięgali też po fantastykę przygodową, z której nadal do najpoczytniejszych należy cykl powieści o przygodach Harry'ego Pottera (aż 7% ogółu badanych wskazało na któryś tom z cyklu). Czytano też, zakwalifikowaną do tego typu, literaturę dla młodszych nastolatków autorstwa m.in. Lemony Snicketa, Rodericka Gordona i Briana Williamsa (*Tunele*), Rafała Kosika oraz bajkową klasykę C. S. Lewisa czy wielowątkowe powieści o smokach nastoletniego autora Christopera Paolliniego (cykl *Dziedzictwo: Eragon, Najstarszy, Bristigr*). Zainteresowaniem cieszyły się także filozofujące *Mroczne materie* Phillipa Pullmana, powieści Cornellii Funke, Doroty Terakowskiej, Trudi Canavan, bliskie współczesnemu thrillerowi *Księga Cmentarna* Neila Gaimana i również jego autorstwa *Koralinai Nigdziebądź* oraz napisany wspólnie z Terry Pratchettem *Dobry Omen*. Fantastykę dla nastolatków liczniej, dzięki popularności wampiriad, czytały dziewczęta: co druga czytająca w czasie wolnym dziewczyna (tylko 30% chłopców) sięgnęła po taką literaturę.

Wykres 2: Wybory lekturowe w czasie wolnym a płeć nastoletnich czytelników N=100%=1003

Wykres oparty o badania własne autorki

Wśród licznej grupy autorów literatury fantastycznej dla dorosłych, czytanej przez 16% wszystkich badanych gimnazjalistów, najpoczytniejszym nadal był J.R.R. Tolkien³. 5% ogółu nastolatków zadeklarowało czytanie jego książek. Z polskich pisarzy fantastycznych najpopularniejsze były wśród gimnazjalistów powieści Andrzeja Sapkowskiego, ten autor nadal ma swoich fanów czytających wiele jego utworów. Ciągłe popularne są thrillery Stephena Kinga, wymieniono aż 32 tytuły tego autora. Porównując obecne zainteresowania młodych czytelników z wyborami lekturowymi z poprzedniego badania w 2003 r., można stwierdzić, że poszerzyła się grupa interesujących młodzież polskich pisarzy. Obok czytanych wcześniej Jacka Dukaja, Stanisława Lema i Andrzeja Pilipiuka poczytni są i mają swoich fanów Jacek Piekara, Jacek Komuda, Maja Lidia Kossakowska, Andrzej Ziemiański i Marcin Ciszewski (www.1944waw.pl; www.1939com.pl). Pojedyncze wskazania otrzymali Magdalena Kozak, Wojciech Świdziniewski, Andrzej Trepka i Eugeniusz Dębski. Wśród kilkudziesięciu autorów zagranicznych cieszą się zainteresowaniem znani od lat Terry Pratchett, Robert Anthony Salvatore, Margit Sandemo, Guy N. Smith, Dean Koontz, Frank Herbert, Robin Cook, Graham Masterton, Richard Knaak oraz wielu nowych autorów, którzy pojawili się w badaniu z roku 2010, z których najpopularniejsi to: Dmitry Glukhovskiy (*Metro 2033*), Christopher Moore (*Ssij mała ssij; Krwiopijcy, Wyspa Wypacykowanej Kapłanki Miłości*), Anna Rice (m.in. *Wywiad z wampirem*) oraz Charlaine Harris (m.in. cykl *Martwy aż do zmroku*).

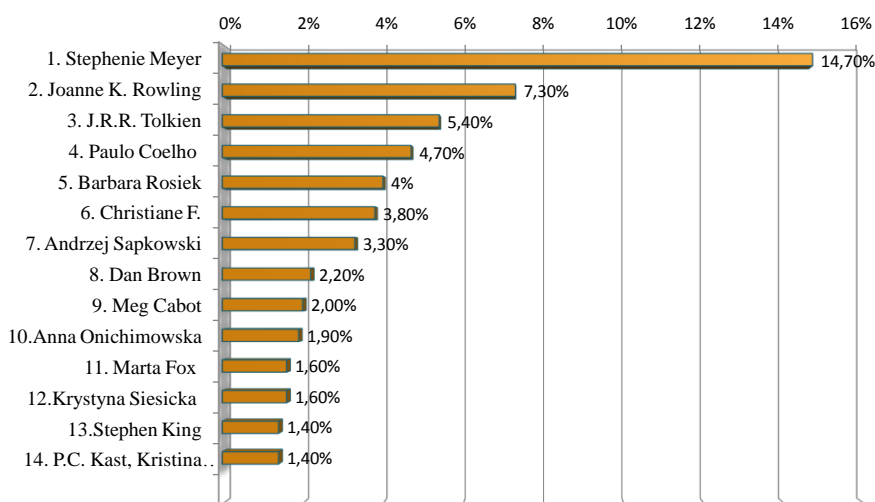
Fantastyka dla dorosłych to typ literatury, który był częściej czytany przez chłopców: co trzeci czytający w wolnym czasie chłopiec i tylko 17% czytających dziewcząt wybrało taką literaturę. Ten typ literatury był również częściej czytany w miastach niż na wsi (tylko 7% dzieci rolników, 13% dzieci mieszkających na wsi, najchętniej 35% z wielkich miast).

³ ZASACKA, Z. *Nastoletni czytelnicy*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2008, s. 112.

Drugi nurt spontanicznych wyborów czytelniczych gimnazjalistów stanowi realistyczna literatura obyczajowa poświęcona doświadczeniom dorastającej młodzieży, relacjom z rówieśnikami, inicjacom miłosnym. Najpoczytniejsze były powieści podejmujące temat drastycznych patologii we współczesnym społeczeństwie, takich jak narkomania czy przemoc wśród nastolatków, a przede wszystkim w rodzinie, np. molestowania, samotności, samobójstwa oraz chorób, które dotyczą młodych ludzi: anoreksji, bulimii. Atrakcyjne dla nastoletnich czytelniczek, bo to one przede wszystkim były odbiorcami tej literatury, są poznawcze oraz etyczno-moralne walory lektury. Z książek czerpały wiedzę, jak żyć i jakie niebezpieczeństwa czyhają w okresie dorastania.

Niezmiennie od lat (podobnie jak tego dowiodły wyniki sondażu czytelnictwa z 2003 r.) najpoczytniejsza jest grupa powieści poświęconych losom nastoletnich narkomanów. Christiane F. (*My, dzieci z dworca ZOO*) i Barbara Rosiek (przede wszystkim *Pamiętnik narkomanki*) są nadal najpopularniejszymi autorkami podejmującymi taką tematykę. Pojawiły się jednak nowe autorki, z których najwięcej czytelniczek zdobyła Anna Onichimowska (1,9% ogółu badanych gimnazjalistów), czytano przede wszystkim powieść *Hera moja miłość*, oraz Jan Paweł Krasnodębski (*Stokrotka, Z życia narkomanki*). Zyskała też popularność, ale tylko wśród czytelniczek, seria powieści wydawnictwa Ossolineum podejmująca tematykę najtrudniejszych doświadczeń współczesnych nastolatków. Najpopularniejsze były dwie autorki Heidi Hassenmuller i Jany Frey. Wśród powieści problemowych należy wskazać na te, które opisują takie choroby, jak bulimia, anoreksja: Marty Babińskiej *Anorektyczki*, Brigitte Kolloch, Elizabeth Zoller *Dziennik bulimiczki*.

Najpopularniejsi autorzy N=100%=1472

Wykres oparty o badania własne autorki.

Oto charakterystyczny opis ulubionej książki znamiennej dla sposobu czytania tego typu literatury: *Najbardziej lubię czytać książki o nastolatkach, którym jest ciężko w*

życiu, o ich tragediach rodzinnych itp. Dobranoc słonko Heidi Hassenmuller — jest krótka, ciekawa. Opowiada o nieszczęściu innych ludzi lub ludzi zwykłych, takich jak my. O chorobach, które nas nie dotknęły i nie wiemy, co to oznacza (...) i jeszcze opinia jednej gimnazjalistki: Najchętniej czytam książki związane z życiem, o problemach rodzinnych i młodzieżowych, np. „Bidul” Maślanki jest książką przedstawiającą historię chłopca, który jest wychowywany w ciężkich warunkach, pochodzi z patologicznej rodziny (...).

Czytelniczki wymieniły także kilkadziesiąt autorek powieści o różnym charakterze. Czytano lekkie, satyryczne opowiadania o losach panien z wyższych sfer, najpopularniejsze były książki autorstwa Meg Cabot (np. *Idol nastolatek*, *Pamiętnik księżniczki*, *Kłamczucha w opałach*), Cecily von Ziegesar (*Plotkara*, *Żenada*, *Dziewczyna super*) oraz Ann Brashares, Kate Brian (*Tylko dla wybranych*, *Impreza zamknięta*, *Księżniczka żebraczka*), Cathy Hopkins (np. *Chłopaki*, *randki i kosmiczne pocałunki*). Widoczne jest duże rozproszenie wyborów czytelniczych w przypadku tego typu literatury.

Z literatury pięknej „dla dorosłych” czytano (a przede wszystkim czytały) raczej literaturę nie najtrudniejszą, bliską popularnej, tę z list bestsellerów. Popularnością cieszy się Paulo Coelho (czytano jego wszystkie opublikowane w Polsce książki), świadczy to o poszukiwaniu w lekturze mądrości życiowych oraz treści o wymowie filozoficznej. Ponadto szczególne miejsce zajął w wyborach nastolatków Eric Emmanuel Schmidt. Wśród tytułów tego autora najczęściej wymieniano książkę raczej przeznaczoną dla młodzieżowego czytelnika: *Oskar i Pani Róża*, ale też dramat skierowany do dorosłego odbiorcy *Małe zbrodnie małżeńskie* oraz *Odette i inne opowiadania*. Wśród wyborów lekturowych czasu wolnego literatura ambitniejsza, trudniejsza należy do rzadkości i jest to najczęściej literatura z XX w. (Kurt Vonnegut, Vladimir Nabokov, Gabriel Garcia Marquez), z nowszych współczesnych autorów — Haruki Murakami, Ian McEwan, znani z list bestsellerów, np. Carlos Luis Zafon. Z obcej klasyki czytane przez dziewczęta były dwie autorki: Jane Austen oraz Charlotte Brontë.

Tyle samo czytelników, co literatura wysokoartystyczna, zdobyły publikacje naukowe, popularnonaukowe i o tematyce poświęconej różnym hobby. W tej grupie książek najpoczytniejsze były książki poświęcone historii, a wśród nich od lat stałe i dominujące miejsce ma literatura dotycząca II wojny światowej. Ten typ publikacji częściej był wybierany przez chłopców.

Co dziesiąty 15-latek zadeklarował, że czytał literaturę sensacyjną i kryminalną. Najpoczytniejszy, podobnie jak wśród dorosłych czytelników⁴, był nadal Dan Brown. Obok czytanej Agathy Christie, Conana Doyle’a i klasyków sensacji jak: Kena Folleta, Iana Fleminga, Maria Puzo, Toma Clancy’ego, Harlaina Cobena czytano wielu nowych autorów, m.in. Stiega Larssona, Petera Jamesa, Jeffrey’a Deavera. Ten typ literatury miał nieco większe powodzenie wśród chłopców. A oto znamieny przykład, jak chłopiec charakteryzował swoją ulubioną lekturę *Ojca chrzestnego* Mario Puzo: (...) *przeczytałem sporo książek — ta wyjątkowo mnie urzekła. Opisuje szacunek,*

⁴ KORYŚ, I., WOLFF, K. *Wybieram książkę — społeczny zasięg książki w Polsce w 2008 roku*. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2010, s. 56-63.

przyjaźń i miłość do rodziny. Zachęcam, pikantne szczegóły, 100 razy lepsze niż w filmie (...).

Inna typowo chłopięca preferencja czytelnicza: *Nie gardzę także książkami o tematyce wojennej jak np. książki z serii ze znaczkiem tygrysa na okładce. A oto przykładowe opinie o ulubionych książkach chłopców preferujących własne wybory i zainteresowania czytelnicze, jednocześnie nieczytających lektur szkolnych: (...) książki fantastyczno-naukowe, przygodowe, thrillery „Misery” Kinga itp. (...); (...) lubię książki o tematyce ekonomicznej. Lubię też czytać książki o Jamesie Bondzie (...).*

Porównując dzisiejsze preferencje czytelnicze młodzieży z wynikami sondażu z roku 2003⁵, odnotowuje się spadek zainteresowania tradycyjnymi książkami o tematyce hobbystycznej, poradnikami, publikacjami popularnonaukowymi, a także słownikami i encyklopediami, które zapewne znalazły swoje substytuty w Internecie. Spadł również odsetek czytelników literatury obyczajowej dla młodzieży oraz klasycznej realistycznej powieści przygodowej dla dzieci i młodszych nastolatków. Widoczny stał się też wzrost poczytności literatury sensacyjnej, polskiej popularnej literatury obyczajowej, m.in. autorstwa Katarzyny Grocholi, Małgorzaty Kalicińskiej, Janusza L. Wiśniewskiego, i obcej popularnej literatury obyczajowej, której najpopularniejszymi przedstawicielami okazali się Nicholas Sparks, Nora Roberts, Cecelia Ahern.

Co dziesiąty internauta deklarował czytanie książek w Internecie, ale znacznie większa grupa (39%) czytała w sieci różne teksty, które wcześniej mogłyby się znaleźć w książkach. Wśród tekstów czytanych w Internecie 13,5% badanych gimnazjalistów wskazało na różne teksty literackie czytane poza obowiązkiem szkolnym.

Uwagi końcowe

Poszukując podobieństw w spontanicznych wyborach lekturowych nastolatków, dostrzegamy dwa nurty w literaturze, które wskazują na dwa podstawowe sposoby czytania: pierwszy nastawiony na doznania eskapistyczne, ucieczkę w świat wyobraźni, fantastycznej przygody, napięcia, tajemnicy i zagadki, szybkiej wciągającej akcji, romansu w nadzwyczajnych okolicznościach, ale też humoru czy nawet satyry — takich doznań dostarcza literatura fantastyczna. Bestsellery popularnej literatury dla nastolatków, takie jak utwory Stephenie Meyer, powieści o wampirach, fantastyka przygodowa, to ten obszar symboliczny, który jest wspólny dla największej grupy. Wszyscy, i ci o mniejszych, i ci o większych kompetencjach czytelniczych, sięgają chętnie po fantastykę dla młodzieży, od romansu z wampirem, poprzez kolejne losy Harry’ego Pottera i opowieść o smokach Christophera Paoliniego, po bliski thrillerowi powieści Neila Gaimana. Bardziej wyrobieni czytelnicy, kierujący się wypracowanym poprzez długie doświadczenie gustem czytelniczym, sięgają po fantastykę dla dorosłych (tu znajdujemy wielkomięską młodzież z inteligentnych domów oraz wielu aktywnych czytelników wśród chłopców), najchętniej wybierając Johna L.L. Tolkiena, Andrzeja Sapkowskiego, Stephena Kinga.

⁵ ZASACKA, Z., dz. cyt., s. 86-115.

Drugi nurt czytanej literatury ma charakter realistyczny, a jej lektura pełni przede wszystkim funkcje poznawcze, mówi o prawdziwych problemach, może nieść przesłanie moralne. Takiej literatury poszukują przede wszystkim dziewczęta, częściej z małych miast i wsi niż z dużych miast, które czytają powieści o dorastaniu, relacjach w rodzinie, pierwszej miłości, przyjaźniach rówieśniczych, te wątki charakteryzują powieści Krystyny Siesickiej, Małgorzaty Musierowicz, Ewy Nowak czy Marty Fox. Z literatury tej szczególnie często wybierają powieści problemowe, opisujące patologie okresu dorastania, a szczególnie uzależnienie od narkotyków, autorstwa Barbary Rosiek, Christiane F., Anny Onichimowskiej, Heidi Hasenmuller. Z literatury dla dorosłych najchętniej wybierają powieści Paula Coelho.